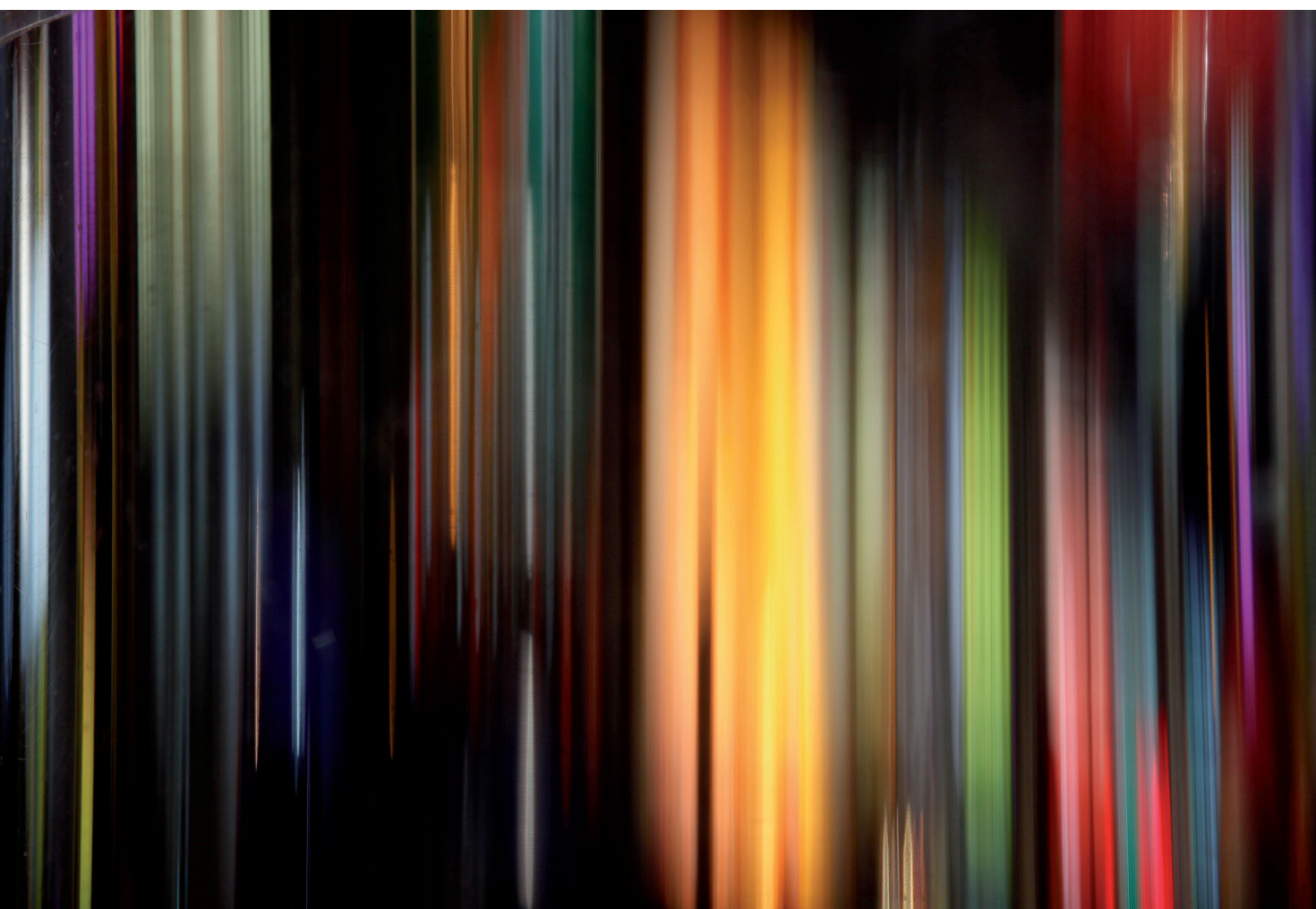

ABSTRAKTI!

Vuosisadan ilmiö 1917–2017

1.11.2017–14.1.2018

S U O M E N
V A L O K U V A
T A I T E E N
M U S E O

ABSTRAKTI!

Vuosisadan ilmiö 1917–2017

1.11.2017–14.1.2018

Kansi: Ea Vasko: #11, sarjasta *Reflections of the Ever-changing (the Short History of Now)*, 2009

Tuotanto: the Finnish Museum of Photography, 2017

1

Keijo Kansonen (s. 1952)

Reinogrammi, sarjasta Metro Ars

1987

Hopeagelatiinivedos, fotogrammi, uniikki

”*Metro Ars* oli osaltani viiden kuvan sarja Ismo Kajanderin kuratoimaan näyttelyyn, joka oli esillä metrotunnelin eri asemilla. Teokseni olivat Rautatientorilla mainostauluissa radan takana. Tein monimetristen fotogrammien valotukset Lepäkon kellarin silkkipainossa, johon oli viritetty 3 metrin korkeuteen iso lasilevy ja valonlähteenä pieni halogeenipoltin kymppimillisessä kupariputken pätkässä, johon oli sahattu pieni valoaukko ja juotettu kiemura savuhormi kuumalle ilmalle, jottei poltin poksahda ennen aikojaan.

Lasilevyn päälle asettelin erilaisia esineitä, viinilaseja, sähkölamppuja, herätyskellon viereitä ja sen sellaista. Valolähde oli halkaisijaltaan millin. Saavutin (löysin) jatkuvan terävyysalueen. Kehitin valotetut fotostaattipaperit valokuvaboratoriossamme, maanmittaushallituksen entisissä isoissa kartta-altaissa. Kuvat huuhtelin saunamme suihkussa alasti jalkapelillä.

Tässä on kuvan rakentamiseksi käytetty ikivanhaa puhallettua lasisuppiloa ja kinofilmiruutua. Alunperin silmän ympärillä oli myös paperista leikatut ripset.”

— Keijo Kansonen

2

Noora Sandgren (s. 1977)

Fluid Being: Dialogue 15.10.2015 (30 min)

2015

Pigmenttivedos

”Keväällä 2015 löysin laatikollisen isäni 1960–1970 -luvun valokuvapapereita Hiidenveden kesäpaikasta, jonka puutarhasta muodostui studioni. Olin kiinnostunut kehollisesta kokemusmaailmasta, jossa tekijä on äärimmäisellä tavalla läsnä, imeytyen kuvaansa.

Kehitin hitaan kaavan prosessin, jota jatkan edelleen vuoden ajasta toiseen: istun puoli tuntia puutarhassa, pääni painon kohdatessa tyhjän paperin. Kuva syntyy vuorovaikutuksesta: hengitys ja iholämpö värjäävät pintaa, kyyneleet, huulikosteus, tuuli, lumi ja hyönteiset jättävät jälkensä auringon piirtäessä ääri viivoja. Palaan valokuvan alkujuurille Fox Talbotin fotogeenisiin piirustuksiin ja peruselementteihin: valoon, aikaan ja reagoivaan materiaaliin, joka muistuttaa ihoa.

Teoksen aikatasoja ovat paperin ikä, ensimmäinen aurinko-valotus ja toinen digitaalinen skannerivalotus, jossa lukupää samanaikaisesti veistää kuvaa näkyviin ja tuhoaa sitä. Alkuperäinen fiksaamaton kuva jatkaa siis metamorfoosiaan.”

— Noora Sandgren

3

Reijo Porkka (s. 1947)

Värivalot

1985

Hopeavärialkaisuvädi, uniikki

”Tein sekä mustavalkoisia että värillisiä abstraktihenkisiä valokuvakokeiluja 1970–1980 -lukujen vaihteessa. Laitoin värittömiä, kirkkaita, lasimaisia levyjä ja pleksikuutioita lasilevyille ja valaisin niitä ja taustaa värivaloilla. Lasilevy auttoi saamaan valon läpinäkyvien esineiden taakse, jolloin se piirsi esineet esille. Tein abstrakteja valokuvia suurennuskoneen valon alla asettelemalla läpinäkyviä esineitä valokuvapaperin päälle, joskus kuvasin kohteita kameralla.”

— Reijo Porkka

4

Martti Jämsä (s. 1959)

Sarjasta CTN-7

2017

Hopeagelatiinivedokset, uniikki

”Teokseni on tehty graafiselle materiaalille jota käytettiin ennen kirjapainoissa. Pakkauksessa luki CTN-7. Halusin kokeilla, kuinka tämä materiaali reagoisi valokuvaperikehitteeseen ja -kiinnitteeseen. Kaadoin pimiössä kehitettä paperille ja telasin sen kiinni toiseen samanlaiseen. Avasin ja annoin kuvan kehittyä, välillä saatoin sytyttää pimiöön tavallisen kattovalon. Silloin paperi tummui lisää, siihen saattoi tulla jopa erilaisia valumajälkiä. Sitten kiinnitin ja huuhtelin kaikki valmistuneet kuvat, joita oli 52 kpl. Valitsin niistä tähän sarjaan yhteensä 10.”

— Martti Jämsä

5

Timo Kellaranta (s. 1951)

Juego

2009

Pigmenttivedos

”*Juego*-sarja on eräänlainen kunnianosoitus meksikolaiselle valokuvaajalle Manuel Álvarez Bravolle, joka vuonna 1929 teki sarjan *Juego de papel* (Paperileikki), jätin siis nimenkin lähes ennalleen. Bravo puolestaan keskusteli kuvillaan kubistien kanssa. *Juego* on ensimmäinen sarja, jossa käytin paperia, myöhemmin olen tehnyt muutaman lisää.”

— Timo Kellaranta

6

Nanna Hänninen (s. 1973)

Basel from Sankt Anton Diptych

2006

Digitaalinen tuloste kromogeeniselle väripaperille

”*The New Landscapes* on sarja maalauksellisia kaupunkimaisemia valokuvan keinoin toteutettuna. Olen kuvannut sarjan teoksia Suomessa, Saksassa, Sveitsissä, Asoreilla ja Brooklynissa. Kuvauskohteina oli kaupunkeja, tehtaita, kirkkoja ja lentokenttiä. Maiseman lisäksi kuvissa on mukana myös kuvaava subjekti, kuluva aika ja valokuva välineenä. Jokainen teos muodostuu pitkän valotusajan, kuvaajan liikkeen ja hengityksen, sydämensykkeen, naurun, puheen ja kävelyn tuottamien rytmisten valokuovien sarjaksi. Subjekti on vahvasti läsnä, kun taas kuvan kohde on etäällä ja näin se muuttuu helpommin käsiteltäväksi, turvallisemmaksikin.”

— Nanna Hänninen

7

Mikko Sinervo (s. 1981)

Surface I

2017

Pigmentti pigmenttivedokselle, uniikki

”Työskentelyni kurottaa avaruuteen. Teosteni avuin rakennan omaa valmistumatonta kosmoksen kartastoa, jonka avulla pohdin avaruudellisten ilmiöiden moni-ilmeisyyttä.

Työhuoneeni toimii observatoriona, jonka puitteissa erilaisiin materiaalisiin prosesseihin tukeutuva työskentelyni tapahtuu. Tämän myötä lopullinen teos voi yhtä hyvin olla ajan hättä kuparilevy, kipsiveistos tai kuivalla väripigmentillä käsitelty valokuvavedos.”

— Mikko Sinervo

8

Marko Vuokola (s. 1967)

Moon (sharpen)

2014

Pigmenttivedos

”Kuvasin digikameralla täysikuun. Kuvankäsittelyohjelmassa zoomasin sisään tiedostoon, kohti Kuuta. Zoomatessa kuvan rakenneosat (pikselit) korostuvat ja kun tiedostoa sitten terävöitetään (sharpen) pikselit saavat lisää väriä. Lopputuloksena on kuva Kuusta kiteytyneenä 81 pikseliin.”

— Marko Vuokola

9

Ulla Paakkunainen (s. 1954)

Sade, sarjasta Grass

1993

Kromogeeninen värivedos, uniikki

Grass 1993

taittunut korsi

lasien välissä

pimeä pimiö

kapea valo

valosade

Sade

— Ulla Paakkunainen

10

Riitta Säkö (s. 1959)

Satu, sarjasta Lennä, uneksi

1983

Kromogeeninen värivedos, uniikki

”Tein kokeiluja pimiössä suurennuskoneella, koska halusin tehdä abstrakteja värivalokuvia ilman kameraa. Kokeilin eri materiaaleja, kuten roskiksista keräämiäni muoveja, sellofaania ja poltettuja filmejä. Kaikkea mitä saattoi laittaa suurennuskoneen filmipidikkeeseen. Punaista väriä oli vaikea saada esille, sillä kokeilemissani materiaaleissa sininen väri oli hallitsevin.”

— Riitta Säkö

”Ensin piirsin paperille tarkan suunnitelman pinnakkainen varten, sitten etsin kadulta suunnitelmaan sopivat seinät, viivat ja perspektiivit. Kuvasin ruudut järjestyksessä: esim. 10 pystysuunnassa ja 16 vaakasuunnassa, yhteensä 160. Valotin ruudut 1–160 viidelle filmirullalle.

Pinnakkaisen oli onnistuttava kerralla, eli jokaisen kuvan piti olla etukäteissuunnitelman mukaisesti paikoillaan negatiivirullissa. Sisareni oli mukana lukemassa piirustusta. Hän piti kirjaa, kuinka monta ruutua kuvasin ja mihin suuntaan kallistin kameraa.

Filmirullat kehitettyäni leikkasin ne liuskoihin ja poistin filmien rei’itetyt reunat. Kiinnitin liuskat yhdeksi suureksi negatiiviksi pienillä teipinpaloilla, jonka valotin lasilevyn alla suoraan valokuvapaperille.

Valmis ’jättinegatiivi’ on vaikuttava kokonaisuus. Yhden filmiruudun koko kinokamerassa on 24 mm × 36 mm. Suurin pinnakkaisnegatiivi oli 46 cm × 53 cm = 240 filmiruutua. Valmistin pinnakkaiskuvista myös suuria teoksia kopiomalla pinnakkaiskuvista jokaisen ruudun 10 × 15 cm kokoon. Valokuvataiteen museon kokoelmiin kuuluvan *Tarkk’ampujankatu 10 ja 12* koko on 170 × 200 cm.”

— Heini Hölttä

"Hologrammiteosta katsoessa kannattaa liikkua teoksen edessä: nousta varpailleen, kumartua ja liikkua sivusuunnassa. Eri kulmista katsottuna teoksen värit muuttuvat. Sivusuunnassa liikkuessa voi nähdä teoksen keskialueen punaisen 'läikkeen' aaltoilevan.

Hologrammiteoksia varten maalasin ensin jokaisen siveltimenjäljen yksittäin A3 kokoiselle mustalle paperille. Käytin valkoista peiteväriä ja leveää sivellintä. Pisteet tein paperiin rei'ittämällä. Sen jälkeen jokaisesta paperista valmistettiin valokuvalaboratoriossa litofilmi - muovikalvo jossa musta paperi toistuu mustana ja siveltimenjäljet ja reiät läpikirkkaina.

Hologrammit valmistin Rudie Berkhoutin yksityisessä laboratoriossa New Yorkissa. Aluksi litofilmikalvot valotettiin yksitellen lasilevyille helium-neon laserilla. Jokainen kalvo sijoitettiin tässä vaiheessa työpöydälle sen mukaan, miten sen haluttiin sijoittuvan lopulliseen hologrammiin: etualalle, keskelle vai taakse. Lopuksi levyt kehitettiin ja kiinnitettiin. Näin saatiin hologrammin ns. master-kappale.

Lopuksi erilliset lasilevyt koottiin yhteen ja järjestettiin jälleen syvyyden mukaan lopulliseen järjestykseensä. Teoksen aaltomainen, lämpimänpunainen 'läike' tuotettiin käyttämällä master-kappaleen edessä reliefipintaista lasilevyä. Tämä kokonaisuus valotettiin vielä laserilla uudelle lasilevyille, joka kehitettiin ja kiinnitettiin. Näin saatiin lopullinen hologrammiteos. Teoksen erikoisuus, 'lainehtiva läike', on harvinaisuus holografiassa."

— Annikki Luukela

13

Annikki Luukela (s. 1944)**Sarjasta *Laservalon muotoja***

1984–1986

Hopeavärivalkaisuvedos

”*Laservalon muotoja* sarjassa käytin helium-neon laseria ja erilaisia prismoja. Projisoin laservalon taustapinnalle ja kuvasin dioiksi. Niistä on valmistettu cibachrome väri-
valokuvia.”

— Annikki Luukela

14

Sami Luukkanen (s. 1967)***Pizza Puke***

1996

Kromogeeniset väriveredokset

”Työskentelen valokuvauksen perinteisillä keinoilla: valolla, filmillä, kemikaaleilla ja valokuvauspaperilla. Valokuvan kehittäminen on kurinalainen, tekninen prosessi, jota noudattamalla saa kuvan, joka vastaa todellisuutta. Kun sekoittaa prosessia, keksii omat ohjeet, on ennakkoluuloton ja kokeellinen, tulos on aavistamaton ja yllätyksellinen seikkailu. Se mitä kuvassa näkyy, on valon ja kemikaalien mellakkaa ja kaaosta valoherkän materiaalin pinnalla. Sen sattumanvaraisen prosessin olen yrittänyt ottaa hallintaan.”

— Sami Luukkanen

15

Jaana Maijala (s. 1984)*Grünwald*

2011

Pigmenttivedos

”Tein lyijykynäpiirustuksia eri paikoissa ja tilanteissa. Piirustukset olivat yrityksiä vangita ja säilöä kokemuksia kynän rytmin kautta. Myöhemmin kuvasin nuo kevyet, vaaleanharmaat arkit, jotka lyijykynän määrä oli saanut venymään ja kupruilemaan. Valokuva muutti ne taas kaksiulotteisiksi, mutta sai silti piirustukset näyttämään massallisilta kappaleilta, joita ne eivät olleet paperilla olleet.”

— Jaana Maijala

16

Timo Kellaranta (s. 1951)*Sarjasta Hiljainen järvi*

1980/1986

Hopeagelatiinivedos

”Vuonna 1980 kuvasin tyyntä järven pintaa. Vuonna 1986 rikoin kuvatut negatiivit yksitellen. Tarkoitus oli saada kuviin mustia kohtia. Tulos vastasi paremmin ajatustani maisemasta. Päinvastoin kuin voisi ajatella, tähtäsin tiettyihin, ei kovinkaan sattumanvaraisiin muotoihin - ja onnistuin. Mutta menetelmä on marginaalinen ja oikukas, lähes mahdoton. Rikoin negatiiveja jatkossakin, mutta en koskaan enää onnistunut, tässä mielessä sarja on poikkeus.”

— Timo Kellaranta

17

Pekka Niittyvirta (s. 1974)*Unexpected End-of-file Was Encountered,*
sarjasta Corrupted

2007

Digitaalinen tuloste kromogeeniselle väripaperille

"Teos on eräänlaista digitaalisen kuvan anatomiaa, sekä jatkoa kuvilleni jotka esitin koodimuodossa, pelkkinä numeroina. Diptyykki muodostuu kahdesta alun perin karttasivuja esittävästä kuvasta. Kuvatiedostojen informaatiossa oleva virhe on tuhonnut kuvien esittävyys. 'Harkittu virhe' on tässä tapauksessa negatiivin skannausvaiheessa keskeneräiseksi jätetty kuvatiedosto. Tiedostot on tämän jälkeen 'korjattu' jolloin kuvien avaaminen on muuttunut mahdolliseksi. Tämän kaltaisten prosessien lopputulos on ennakoitavissa, mutta myös sattumaa on aina mukana."

— Pekka Niittyvirta

18

Joonas Ahlava (s. 1975)*8 6 4 1 1, sarjasta Thought Patterns*

2007

Digitaalinen tuloste kromogeeniselle väripaperille

"*Thought Pattern 8 6 4 1 1* -teos tutkii ajatteluprosessiamme ja sitä miten opimme asioita toiston kautta. Opitut tavat taas ohjaavat meitä arjessa ja arkisessa päätöksenteossamme, toimimme siis opittujen ajatusmallien pohjalta. Minua kiinnostaa kasvu ja jatkuva oppiminen samojen tuttujen ajatusmallien toistamisen sijaan. Teos sai alkunsa

yksinkertaisesta mustien pallojen muodostamasta kuvios-
ta, jonka valotin pimiössä. Lopullinen teos syntyi toistamal-
la alkuperäistä kuviota – satojen kerrosten päällekkäisestä
vuorovaikutuksesta.”

— Joonas Ahlava

19

Hannu Karjalainen (s. 1978)

Wave I

2017

Pigmenttivedos

”Viimeisin valokuvateosten sarjani sai alkunsa muutama
vuosi sitten, kun törmäsin sattumalta värierottelusuotiin
kirpputorilla. Kokeilin kuvata niiden läpi ja kiinnostuin sii-
tä, mitä ne tekivät kuvalle – mistä tahansa kohteesta tuntui
tulevan yksivärinen pinta. Päällekkäisvalotuksena valoku-
vafilmille kuvattaessa väripinnat yhdistyvät moniväriseksi
verkostoksi.

Kuvani risteilevät jossain abstraktin ja esittävän rajamailla.
Yhdistyvät värikentät tuntuvat jollain tapaa veistoksellisil-
ta, ne kohtaavat toisensa tilassa. Toisaalta kuvat esittävät
kameran edessä olevia kohteita, enkä pyrikään häivyttä-
mään niiden materiaalisuutta. Lopputulos on aina jossain
määrin yllätys.”

— Hannu Karjalainen

20

Kira Leskinen (s. 1987)*Amante*

2016

Pigmenttivedos

”Yhdistän työskentelyssäni perinteistä paperikollaasiteknikkaa tasoskannerin digitaaliseen ilmaisuun. Kuvieni raakamateriaalina käytän erivärisiä papereita ja pahveja, joista leikatuilla tai revityillä muodoilla luonnostelen kuvat skannerin lasitasolle. Skannausvaiheen aikana vedän, nostan ja kääntelen näitä kuvaelementtejä. Aikaansaamani liikkeen yhdistyessä skannerin lukupään liikkeeseen, syntyy kuvaan erilaisia digitaalisia vääristymiä ja poikkeamia. Nämä poikkeamat antavat kuvilleni niiden lopullisen muodon.”

— Kira Leskinen

21

Ea Vasko (s. 1980)*#11, sarjasta Reflections of the Ever-changing (the Short History of Now)*

2009

Digitaalinen tuloste kromogeeniselle väripaperille

”Teokseni pohjautuvat kaupungissa vaeltelemiseen ja tarkkailuun. Kun löydän kiinnostavan kulman, porttikäytävän, heijastuksen tai varjon, kuvaan sen heti tai palaan takaisin myöhemmin. Saatan myös rakentaa näkemästäni tilasta pienoismallin ja kuvata sen. Usein kuvaan iltaisin tai öisin, kuvieni valo on siis lähes aina keinovaloa.

Esillä oleva teos kuuluu sarjaan, johon olen kuvannut heijastuksia kaupunkimaisemassa lähietäisyydeltä. Hahmotettava kaupunkitila on rajattu kuvan ulkopuolelle. Kuvissa näkyy pinta, joka heijastaa ympäristönsä valoja. Sarjan nimi viittaa siihen, että heijastukset ovat hetkellisiä kuvia alati liikkeessä olevasta ympäristöstään - ne kaappaavat kuvaksi pienen hetken, ja sitten muuttuvat taas.”

— Ea Vasko

22

Appu Jasu (s. 1987)

Looking at Four Seasons in the Abyss (Winter)
by Timo Marila for 1 Minute and 55 Seconds

2013 / 2016

Pigmenttivedos

”Teos on syntynyt ajatuksesta yrittää nähdä tietty ajanjakso visuaalisena massana, samalla tavoin kuin auki levitetyn elokuvafilminauhan toinen toisiaan seuraavat pienet kuvat muuttuvat kaukaa katsottaessa abstraktiksi väripinnaksi. Teoksessa valitusta hetkestä (maalauksen katselu) tehdyn videon kuvaruutuja ei näytetä yksi kerrallaan peräkkäin, vaan kaikki kerralla yhtenä liikkumattomana kollaasina. Teos on toisaalta tulkinta sen viereisestä maalauksesta yhden katsojan kokemuksen läpi suodatettuna, muisto siitä, toisaalta esitys ajasta ja muistista asiana, joka kerää eletyt hetket viivaksi, jonka kiertää kasaan ja pakkaa kerälle asettaakseen sen siististi vierekkäin muiden kanssa tai satunnaiseen kasaan.”

— Appu Jasu

23

Niko Luoma (s. 1970)

Self-titled Adaptation of Guernica (1937)

2015

Pigmenttivedos

”Teokseni on tulkinta Picasson teoksesta *Guernica* (1937). Keskeisenä teemanani eivät ole maalauksen sisäiset merkitykset vaan sen tilalliset ratkaisut: geometria, rytmi, suunta ja paino.

Valokuvateokseni on toteutettu analogisesti kymmenien valotusten avulla kahdelle laakafilmille, jossa jokainen valokuvassa esiintyvä muoto on oma valotuksensa. Materiaalinani on pelkkä valo, joka on värjätty erilaisten suotimien avulla ja muotoiltu eri materiaalien avulla studiossa.

Lopputulos on toistoon, kerroksellisuuteen, väriin ja analogisen prosessin tuomaan sattumaan pohjautuvaa vuoropuhelua itseni ja Picasson maalauksen välillä, valokuvan ja muistikuvan välillä. Työskentelyprosessini on performatiivista ja intuitioon pohjaavaa, eräänlaista sävellystyötä, purkamista ja kokoamista.”

— Niko Luoma

24

Noomi Ljungdell (s. 1979)

One Thousand Steps on a Square,
sarjasta *One Thousand Steps*

2004

Kromogeeninen värivedos

”*One Thousand Steps* -sarjan teokset ovat pitkällä aikavälillä otetuja kuvia, joissa valotusaika on yhdistetty

tilassa liikkumiseen. Kävelin tuhat askelta ja kaikki tilassa vastaan tullut piirtyi yhteen filmiruutuun. Lopulta visuaalista informaatiota oli niin paljon, että kuva tuli läpikuultavaksi, melkein katosi. Teos on taltiointi läsnäolosta, matkasta ja valosta.”

— Noomi Ljungdell

25

Renja Leino (s. 1958)

Sattumasfääri

1980-luku / 1995

Hopeagelatiinivedoksia

”*Sattumasfääri* sai alkunsa traumasta, jonka M/S Estonian uppoaminen aiheutti syntymäpäivänäni 28.9.1994. Olin aikanaan kuvannut näitä valokrumeluureja Tukholmassa Konstfackin opiskeluaikanani enkä ollut löytänyt niille sisältöä. Kun sitten tuttu matkustajalaiva lähivesillämme vajosi meren syvyyteen vieden mennessään suunnattoman määrän ihmisiä, aktivoituivat nämä vanhat negatiivit. *Sattumasfääri* on eksistentiaalisia kysymyksiä pohtiva installaatio, jonka tein alkuvuodesta 1995 Porin galleriaan. Alkuperäisessä teoksessa valokuvia oli enemmän, tähän näyttelyyn kokosin työhuoneelta löytyneistä osasista uuden kokonaisuuden. Sattuma – tuo merkittävä sana ihmisen elämässä ja kuolemassa.”

— Renja Leino

SUOMEN
V A L O
K U V A
TAITEEN
M U S E O

Kaapelitehdas, Tallberginkatu 1 G, Helsinki

Avoinna: ti-su 11–18, ke 11–20

Liput: 8/5 €. Alle 18-vuotiaille ilmainen sisäänpääsy

Ilmainen sisäänpääsy joka kuun viimeinen ke klo 17–20

www.valokuvataiteenmuseum.fi

facebook.com/valokuvataiteenmuseum

twitter.com/valokuva_museum

näyttelyinfo 09–6866 3621